

Zoran Milivojević: Fali nam ljubav prema sebi

A. PALIĆ - V. C. SPASOJEVIĆ | 06. avgust 2011. 20:58 |

Psihoterapeut o psihičkom zdravlju nacije, EU, političkim elitama, protestima, vaspitanju dece: "Građanski rat niskog intenziteta između dve Srbije. Decu i prisilom učiti redu"

Zoran Milivojević

TRAUMA koju doživljavamo poslednjih dvadeset godina i dalje traje. Raspad države, ratovi i hiperinflacija doveli su do procesa decivilizacije - državne institucije su se raspale, a mi smo morali da podivljamo kako bismo preživeli. Zato, umesto uređenog društva, sada imamo vladavinu klanova i interesnih grupa.

Ovako za „Novosti“ ocenjuje stanje u državi i duševno stanje nacije dr Zoran Milivojević, psihoterapeut, predavač na nekoliko instituta u Srbiji i Sloveniji.

- Posle decivilizacije, na sceni je hipercivilizacija. Vlast misli da u jednom mandatu može da usadi ono za šta je Evropi bilo potrebno nekoliko decenija. Pokušavaju da presele Srbiju u Skandinaviju, što je nemoguće. Zato i ne čudi što ljudi nove zakone doživljavaju kao oblik državnog nasilja. I većina tih zakona teško će zaživeti. Osim toga, živimo u državi partijskih klanova. Ljudima je teže da prihvate nova pravila kada znaju da uvek ima onih za koje zakon ne važi.

BEG OD REALNOSTI * Kako se mladi ljudi u Srbiji bore sa problemima?

- Kolektivna otupljenost vodi u kolektivnu depresiju, iz koje mladi vide dva izlaza. Prvi je odlazak u inostranstvo, a drugi je bekstvo u hedonizam. Odsustvo vere da nešto može da se promeni mnoge je nateralo da i dalje idealizuju odlazak u inostranstvo, iako je zbog krize sada i tamo teško. S druge strane, dobar deo mladih je razmažen, zavisn od roditelja, pa uživanje vide kao jedini način da se bore protiv problema.

*** Sve ankete pokazuju da je optimizam, koji je vladao posle 5. oktobra 2000,**

sada nestao. Da li ga je moguće obnoviti?

- Kolektivno smo otupeli čekajući da bude bolje, da uđemo u EU, da prođe kriza... Čini mi se da je devedesetih bilo više optimizma nego danas, jer čovek se lakše bori sa problemima kada veruje da će određena nevolja proći. A sada na vidiku nema naznaka da dolaze bolji dani ili da postoje političke elite koje će rešiti probleme.

*** Zato verovatno i opada podrška članstvu u EU. Da li tu šargarepu može nešto drugo da zameni?**

- Evropa za nas postaje sve starija i ružnija udavača. A mi smo kao provincijski mladić, koga bogata mlada stalno ucenjuje i ponižava. I ekonomska kriza je srušila zablude o EU kao finansijskom raju. Mislim da bi ljudi trebalo da shvate da smo sami, da nas na Zapadu zbog jake propagande tokom devedesetih i dalje doživljavaju kao „ružne, prljave i zle“ i da se taj stereotip stalno podgreva „u slučaju da zatreba“. Bolje bi bilo da se okrenemo sebi, ali i saradnji sa Rusijom, Kinom, Indijom...

*** Kako, po vama, na psihičko stanje nacije utiču poslednji događaji na Kosovu i Metohiji?**

- Prepliću se bes, nemoć i strah. Tome doprinose i potpuno različite poruke političara, koje zbunjuju ljude. Iako se po tome ne razlikuju od drugih naroda, Srbi vole da budu obmanjeni i da im političari pričaju ono što žele da čuju, a ne da im različiti politički akteri govore različite stvari.

*** Da li je bolje „isključiti“ se iz političkih dešavanja?**

- U Srbiji je to gotovo nemoguće, jer mi živimo politiku. U principu, ako možete nešto da promenite onda je bolje da znate šta se događa. Isključivanje je mehanizam odbrane. Odbrana je, međutim, i želja za što više informacija, jer pojedinci tako stiču utisak da su sigurniji, pošto su navodno obavешteni. Zbog velikog pritiska zgusnutih istorijskih događaja mnogi su se emicionalno i mentalno zatvorili i postali manje saosećajni. Ovde i dalje kao da žive dve Srbije, kao da je u toku građanski rat niskog intenziteta. Nekada četnici i partizani, patriote i izdajnici, danas partijski klanovi, takozvana prva i druga Srbija...

NEPRISTOJNO JE BITI SREĆAN * Koji je recept za sreću u Srbiji, posebno ako nemate para?

- Ljudi treba da shvate da su sami odgovorni za svoju sreću. Može se biti srećan i u Srbiji. Ali, na Balkanu je sreća, uslovno rečeno, zabranjena. Maltene je nepristojno biti srećan kad je toliko nesreće oko vas. Otuda i ono sa stavljanjem kamena u cipelu da vas žulja kad ste najsrećniji. Ljudi veruju da će umanjivanjem sreće umanjiti i neku buduću nesreću. Kad se društvo obogati mnogo je lakše biti srećan.

*** Mnogi zameraju da je ovde preovlađujući tip - nacionalista okrenut prošlosti.**

- Nacionalizam je hipertrofirana ljubav prema sebi i svojoj naciji. A u srpskom narodu uopšte nema ljubavi jednih prema drugima. Nema je ni u prvoj, ni u drugoj Srbiji. Upravo nam fali ljubav prema sebi i želja da cenimo svoje.

*** Koju biste terapiju onda prepisali toj i takvoj Srbiji?**

- Da počnemo da cenimo sebe! Tek kada se to dogodi imaćemo zdravu i ozbiljnu državu. Vara se svako ko misli da će se pljuvanjem po svom narodu dopasti Evropi. Samo će doprineti da se učvrste loši stereotipi o našem narodu.

*** Građani su nezadovoljni, ali nema ozbiljnih protesta.**

- Nije dovoljno da se desi neka velika nepravda pa da narod izađe na ulice. Problem je u tome što Srbi više ne vide šta mogu da promene, a da bude bolje. Nema ni novih političkih opcija. Političari nemaju šta da ponude, a da nije dalje od sedam godina. Ljudi se osećaju istrošeno i iznevereno. A u Grčkoj demonstrante stimulišu jasne ideje. Oni kažu: „Ne želimo mi da platimo teret krize. Hoćemo da to uradi vlast!“

*** Srbi spadaju u najveće konzumente lekova za smirenje u regionu?**

- Kad vam se sve ljulja, i globalno i lokalno, kada svakodnevno slušate mračne priče, kad su vam rate za kredite sve veće jer su vezane za stranu valutu, kad ste pod tenzijom zbog Kosova, zbog racionalizacije i otpuštanja, kad sve to saberete - imate pravo da se osećate anksiozno. Ma koliko da smo oguglali i pokušavamo da ignorišemo realnost, usmeravajući se na druženja ili TV, realnost utiče pogubno, pa je normalno da jedan deo populacije uzima lekove.

BRIGA I O DRUGIMA * Da li decu treba učiti da budu društveno aktivna, bilo kao planinari ili kao politički aktivisti, ili da gledaju svoja posla?

- I jedno i drugo. Treba ih učiti da vode računa o svom interesu. To ne znači da budu sebični. Briga za sebe, ali i za druge. Sve grupne aktivnosti su korisne jer razvijaju socijalne veštine, uče mališane kako da se postave, kako da govore pred drugima...

*** Koji najviše?**

- Prvenstveno žene. Ženama je to „dozvoljeno“, dok muškarci rezonuju „nije to za mene, ja sam jak“. Zato oni piju alkohol.

*** A deca se drogiraju.**

- Neka da, druga beže u virtuelni svet kompjuterskih igrica ili „Fejsbuka“. Opšti je trend bežanja od ružne realnosti.

*** U čemu je razlika između nas i Zapada? I tamo je velika zavisnost od droga, medikamenata, kompjutera i nasilja...**

- Tamo ipak mora da se radi. Država se ponaša kao maćeha: „Moraš da radiš, koliko radiš toliko ćeš imati“. Moraš i da plaćaš porez, kredite... Kapitalizam je društvo zasnovano na strahu. U socijalizmu vas država bezuslovno voli, kao mama. Sve vam daje i pošto svima daje ona je siromašna. Kada kapitalizam postane jako udoban, ljudi se opuste i nastupa kriza, kao sada.

*** Mnogi se, ipak, slažu da Srbiji ne bi škodio evropski red.**

- Problem Evrope je preterana regulacija. Svaka država teži redu, ali ako ne zna kad treba da stane, postaje totalitarna. Tada uređuje oblik paradajza i štancuje propise. Kad živite u takvoj državi teško je ispuniti sve te zahteve i izbeći kazne. Ovde čak i ne znamo da 100.000 Britanaca napušta ostrvo jer više ne može tamo da živi. Farmeri se iseljavaju iz Holandije na Novi Zeland zbog birokratije. Razumem sve ljude koji pozdravljaju uvođenje reda, ali ne razumem prepisivanje evropskih zakona po svaku cenu, posebno onih koji se odnose na decu.

SREDNJA KLASA NA TERAPIJI * Ko dolazi na psihoterapije kod nas?

- Zdravstveni sistem u Srbiji je takav da se terapija potcenjuje, a favorizuju se lekovi kao jeftinija varijanta. Siromašni nemaju para za terapiju, a kada neko od njih proguta ponos i dođe u dom zdravlja, zakazuju mu termine za tri do šest meseci. Bogatima uglavnom terapija nije potrebna, jer sa novcem imaju veću sposobnost da utiču na stvarnost koja im se ne sviđa. Na terapije dolazi samo takozvana srednja klasa.

*** Mislite da kazne koje se primenjuju na roditelje u svetu ne mogu da opstanu u Srbiji?**

- U Sloveniji, ako vas neko prijavi da ste šljepili dete, to se tretira kao maltretiranje i kazna je 600 evra. Ljudi su išli u zatvor jer nemaju da plate kaznu. A mi i dalje uvodimo švedske norme o zaštiti dece koje ne mogu da opstanu. Uostalom, i Šveđani imaju problema. Tamo je 5.000 oduzete dece, a, po nekim procenama, samo deset odsto je uzeto s razlogom, dok su ostala oduzimanja pod znakom pitanja.

*** Kako onda vaspitati dete?**

- Recept je jednostavan: ljubav plus disciplina. U celoj srednjoj Evropi roditelji vrlo malo pokazuju emocije deci i ona su preterano socijalizovana. Ovde pokazujemo ljubav, ali nema discipline. Ni jedan, ni drugi model ne valja. Decu treba stalno hvaliti, posvećivati im vreme, kupovati poklone, ljubiti ih i maziti. Ali treba ih učiti i da poštuju red. Roditelji za to primenjuju različite tehnike, od ubeđivanja do prisile. Zato je jedna od važnih stvari da imaju dozvolu da udare dete kad treba. Telesna kazna nije fizičko zlostavljanje.

*** Da li mislite da nas u svetu i dalje više prepoznaju po ratovima ili, možda, po Novaku Đokoviću?**

- I dalje po ratovima. Za razliku od naših ljudi koji se, da bi preživeli, bave geostrateškim studijama, tamo gledaju svoja posla i zarađuju novac. Veruju svojim vestima u kojima i dalje možete da čujete da su Srbi grozni. Kad sam gledao poslednje izveštaje sa Kosova, da nisam odavde mislio bih da opet Srbi potpaljuju rat. Stereotip o Srbima se tendenciozno podgreva jer Zapad još nije siguran šta će biti s Kosovom, pa nije loše da imaju spremno javno mnjenje.